

СУДОВА СИСТЕМА ТА СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ США ТА УКРАЇНИ

УДК 342.56:342.57

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlchsjournal-2024-11.01>

ЛАУРА БЗОВА

PhD, доцент, асистент кафедри процесуального права

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна

ORCID: 0000-0003-3143-4904

SCOPUS ID: 58298157200

Анотація. З розвитком засобів комунікації судам важливо розуміти, як традиційні та нові медіа можуть використовуватися, а іноді й зловживати ними для ефективної комунікації з громадськістю. Суть права та процесів, що відбуваються у праві і в навколишній дійсності, можна аналізувати з багатьох точок зору і під багатьма кутами зору. Одним з них є комунікативний підхід, елементи якого можна розглядати як на рівні створення, так і на рівні застосування права. У широкому розумінні його слід розглядати як сукупність інтенціональних процесів, за допомогою яких інформація про факти та зміст правових норм передається та обробляється між учасниками процесу прийняття правових рішень. При цьому процеси прийняття рішень включають різні моделі комунікації – як прості (односторонні – монолог або зворотний зв'язок – діалог), так і складні (дискурс). Соціальні медіа відіграють важливу роль у судовій комунікації та пропонують багато переваг, зокрема можливість допомогти. Правова комунікація загалом, та комунікація громадянського суспільства й судової влади зокрема є багатоаспектною, інтегративною категорією, яка охоплює політичні, соціальні, правові, психологічні, етичні, культурні складники.

Соціальні медіа дозволяють судам контролювати наратив. Замість того, щоб покладатися виключно на інформаційні організації, суди можуть повідомляти про оновлення в реальному часі, ділитися неупередженими фактами. Подібним чином присутність у соціальних мережах дозволяє суду відстежувати події, теми та розмови, які можуть призвести до дезінформації. Це також надає можливість суду боротися з неправдивою інформацією стосовно діяльності.

Судові комунікатори можуть використовувати платформи соціальних мереж для спілкування, взаємодії з громадськістю та зміцнення свого авторитету.

Ключові слова: судова влада, суди, громадськість, комунікація, комунікаційна стратегія судової влади, судові комунікації.

JUDICIAL SYSTEM AND SOCIAL COMMUNICATION: A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF THE USA AND UKRAINE

UDC 342.56:342.57

DOI <https://doi.org/10.32782/ehrlchsjournal-2024-11.01>

LAURA BZOVA

PhD, assistant at the Department of Procedural Law

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine

ORCID: 0000-0003-3143-4904

SCOPUS ID: 58298157200

Abstract. With the development of communication tools, it is important for courts to understand how traditional and new media can be used, and sometimes misused, to communicate effectively with the public. The essence of law and the processes taking place in law and in the surrounding reality can be analysed from many perspectives and angles. One of them is the communicative approach, elements of which can be seen both at the level of creation and application of law. In a broad sense, it should be viewed as a set of intentional processes by which information about facts and the content of legal provisions is transmitted and processed between participants in the legal decision-making process. At the same time, decision-making processes include various models of communication – both simple (one-way – monologue or feedback – dialogue) and complex (discourse). Social media play an important role in judicial communication and offer

many benefits, including the opportunity to help. Legal communication in general, and communication between civil society and the judiciary in particular, is a multidimensional, integrative category that encompasses political, social, legal, psychological, ethical, and cultural components.

Social media allows courts to control the narrative. Instead of relying solely on news organisations, courts can provide real-time updates and share unbiased facts. Similarly, a social media presence allows the court to monitor events, topics and conversations that could lead to disinformation. It also enables the court to combat false information about its operations.

Judicial communicators can use social media platforms to communicate, engage with the public and build their credibility

Key words: judiciary, courts, public, communication, communication strategy of the judiciary, judicial communications.

У 2018 році К. Леманном та Б. Юнговою було підготовлено звіт стосовно ризиків та переваг використання суддями соціальних мереж [5]. У даному звіті зазначається, що соціальні мережі посідають важливе місце в повсякденному житті людей по всьому світу, в тому числі суддів та працівників судової системи. Однак участь суддів у різних формах нових медіа породжує особливі етичні проблеми та виклики. До них належать належність контенту, що розміщується суддями, ненавмисна демонстрація упередженості або зацікавленості судді через його або її пости, а також непередбачувані наслідки, що виникають у результаті взаємодії судді з третіми сторонами. Поведінка суддів у соціальних мережах є видимою для громадськості, а тому діяльність суддів у приватному житті може зашкодити довірі громадськості до судової влади, а також поставити під сумнів неупередженість та справедливість суддівського сліду. З іншого боку, соціальні медіа можуть бути ефективним інструментом для інформаційно-просвітницької роботи з громадськістю. Використання соціальних мереж може також кинути виклик традиційному сприйняттю громадськістю судів та суддів. Зрештою, соціальні медіа – це просто факт сучасного життя. Загальна вказівка суддям просто «не користуватися соціальними мережами» не є реалістичною в наш час.

У Сполучених Штатах більшість громадськості отримує інформацію про суди із засобів масової інформації. Історично такими джерелами були традиційні засоби масової інформації, пов'язані з друкованою та радіо- і тележурналістикою. Однак дедалі частіше інформація про суди та систему правосуддя в цілому поширюється через новітні засоби масової інформації. В останньому комплексному опитуванні громадської думки, проведеного з метою визначення рівня довіри громадян до судів, один з ключових висновків висновком стало те, що громадськість, особливо молоді американці, значною мірою покладаються на новини в Інтернеті та соціальних мереж як джерел інформації. Зрозуміло, що існують значні розбіжності у використанні соціальних мереж залежно від віку, статі та расової/етнічної приналежності [6]. Зважаючи на велику різноманітність засобів масової інформації, які зараз доступні для комунікації в судах, ті, хто виступатиме від імені суду, повинні бути знати сильні та слабкі сторони кожного засобу масової інформації, а також те, який засіб чи засоби масової інформації найкраще підходять для охоплення конкретної аудиторії.

Судова система штату Флорида однією з перших почала користуватися соціальними мережами, використовуючи їх для розширення доступу та прозорості. Сьогодні судова система має незліченну кількість підписників і активно працює у Facebook, X (Twitter), Instagram та LinkedIn. Судова система Флориди також використовує подкасти, а також YouTube і Vimeo для відеоконтенту. Серед інших установ, які добре комунікують у соціальних мережах, – Верховний суд Мічигану (MSC) та Адміністративний офіс суду штату (SCAO), судова гілка влади Канзасу та Верховний суд штату Огайо. Ці суди використовують соціальні мережі, щоб «зустрічатися з людьми там, де вони перебувають», ділитися важливою інформацією, яку потрібно знати.

Суди можуть успішно використовувати соціальні мережі для інформування громадськості за умови належного планування та моніторингу. Соціальні мережі відіграють важливу роль у судовій комунікації та пропонують багато переваг:

Поширення інформації про суд: Суди заохочуються до проактивного планування зв'язків зі ЗМІ і не покладаються на випадкові незаплановані коментарі. Суди повинні сприйматися як такі, що здійснюють правосуддя прозоро, а найкращий спосіб досягти цього – бути прозорими щодо комунікаційних цілей та стратегій. Як приклад можна навести комунікаційний план Верховного суду штату Флорида:

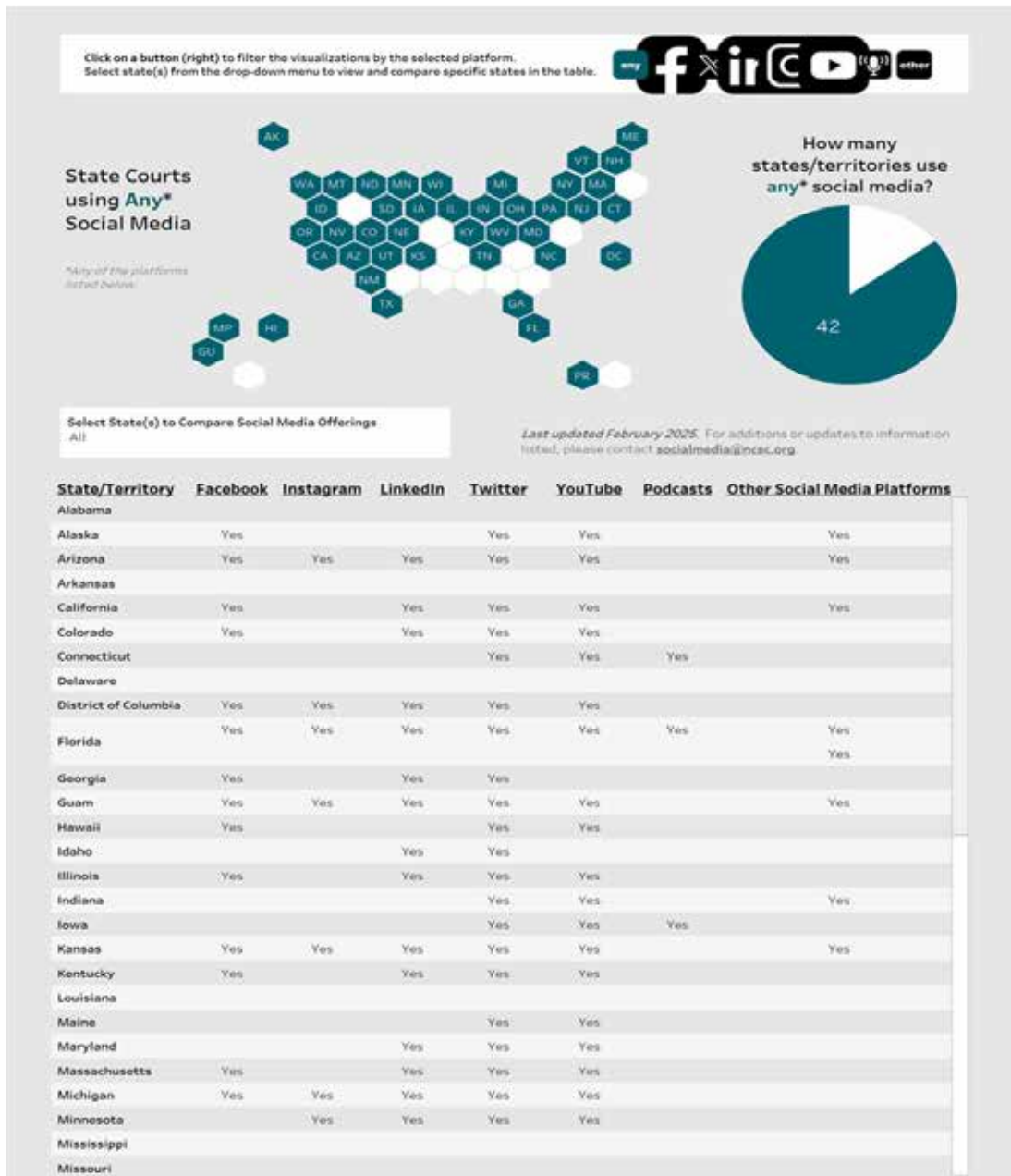

Рис. 1. Дані на лютий 2025 року використання судами різних штатів соціальних мереж

План суду визначає мету (Сприяти поширенню єдиного повідомлення шляхом використання ключових повідомлень суду), а потім пов’язує її зі стратегією (Дії або повідомлення, що виходять від філії, повинні використовувати ключові повідомлення суду для забезпечення послідовності думок і тону та сприяння поширенню єдиного повідомлення в масштабах штату) – таким чином, чітко ілюструючи, як суд буде здійснювати свої комунікаційні зусилля.

Соціальні мережі: Деякі суди та судові системи залишаються поза простором соціальних мереж, тоді як інші підтримують активну присутність у соціальних мережах. Але зараз соціальні мережі є основним способом отримання новин для багатьох американців. Використовуючи соціальні мережі, суд може розповісти свою власну історію, тим самим підвищуючи довіру громадськості та сприяючи утвердженню верховенства права та правосуддя в новинах.

Резонансні судові процеси та надзвичайні ситуації: Ключем до ефективного управління ЗМІ під час резонансних судових процесів та надзвичайних ситуацій є передбачення. Чи має ваш суд план на випадок ситуацій, з якими ви можете зіткнутися? Інші надзвичайні ситуації можна передбачити на

основі досвіду інших судів або штатів, наприклад, судові процеси з високим інтересом ЗМІ. Заздалегідь підготувавши план для таких сценаріїв, суди можуть зосередитися на виконанні, а не на створенні плану в разі виникнення надзвичайних ситуацій. Наприклад, розробити рекомендації щодо взаємодії присяжних зі ЗМІ та створити заздалегідь підготовлені медіа-пакети, які передбачають запитання ЗМІ.

Висновки зі Звіту Цільової групи за жовтень 2020 року, в якому цитуються дані щорічного опитування NCSC щодо стану судів штатів за 2019 рік, залишаються актуальними [7]. Американці «дедалі більше не довіряють багатьом стовпам нашого суспільства, включаючи уряд», і визнають «зниження довіри до всіх рівнів судової системи». Таким чином, запропоновані у Звіті за 2020 рік рішення залишаються рекомендованим напрямком дій для судів:

Суди повинні активно інформувати громадськість про судові процеси та процедури. Визнаючи силу та вплив онлайн-інформації, суди можуть допомогти громадськості приймати більш обґрунтовані рішення про те, з чим вони стикаються в Інтернеті, та бути більш критичними споживачами онлайн-контенту.

Суди повинні краще роз'яснювати рішення, процедури та вимоги, щоб ті, хто не знає нюансів законодавства, не принижували суд або доброчесність окремого судді, ґрунтуючись виключно на результатах розгляду справи. Суди повинні використовувати свої невикористані або недосліджені ресурси для реагування на неточну критику судів або судової влади або її відхилення, поважаючи при цьому право на висловлення індивідуальних думок і реалізацію прав, передбачених Першою поправкою до Конституції. Такий збалансований підхід заохочує конструктивну критику, яка може вдосконалити судову систему, водночас захищаючи від кампаній, що мають на меті завдати шкоди.

Суди повинні визнати, що їхня суспільна роль як неупереджених, безсторонніх і справедливих арбітрів закону вимагає послідовних, правдивих і точних повідомлень. Суди також повинні гарантувати, що їхня аудиторія – учасники судових процесів, журналісти та громадськість – розуміють їхню комунікацію. Необхідно чітко роз'яснювати нюанси правових питань, а також конкретні зобов'язання та обмеження, що накладаються на судову владу законами, правилами, кодексами та ін.

Між судовою гілкою влади та окремими особами і групами інтересів залишаються розбіжності у поглядах і розбіжності. Необхідність продовження громадянських дебатів і подальшого вдосконалення судової системи, зокрема, відбору суддів за професійними якостями, публічного звітування даних, реформування суду присяжних і доступу до правосуддя, також залишається актуальною.

Д. Іл'юк зазначає, що змістом взаємин судової влади та громадськості є ніщо інше як комплекс зв'язків, взаємних юридичних прав та обов'язків, які формуються в процесі їхньої взаємодії та на найвищому етапі свого еволюційного розвитку набувають нормативно закріплених форм [3, с. 40]. Світовій науковій думці відомі, зокрема, такі можливі форми взаємодії судової влади та громадськості: інформування (через засоби масової інформації, цифрові сервіси соціальної взаємодії, особистісне спілкування, проведення мирних мітингів тощо), консультування (через створення громадських консультаційних рад при органах судової влади, проведення спільних дискусій, реалізація права на звернення тощо), залучення до спільного прийняття рішень (інститут присяжних, відбір суддів на посади тощо), делегування своїх повноважень (інститут мирових судів), громадський контроль (надання оцінки представниками громадськості якості виконання судами своїх повноважень, ефективності їх функціонування і відповідності представників судової влади критеріям професійної етики та доброчесності тощо).

Л. Удовика та І. Черповицька вказують, що важливу роль у розумінні змісту й особливостей комунікації громадянського суспільства й судової влади в Україні, а відтак і обґрунтування напрямів її оптимізації, відіграє методологія дослідження, яка є предметно обумовленою. Загальнотеоретична спрямованість дослідження передбачає комплексний підхід до методології дослідження. Першочерговим у дослідженні комунікації громадянського суспільства й судової влади є визначення домінуючого типу праворозуміння та світоглядно-методологічних підходів, оскільки саме вони закладають підґрунтя як для обґрунтування загальнонаукових і спеціально наукових методів і засобів пізнання, так і для тлумачення змісту, ролі й значення комунікації громадянського суспільства й судової влади [4]. Підтвердженням зазначеного є сучасні реалії політичного й правового розвитку країн, які переконливо свідчать, що саме цивілізаційні відмінності, особливості світогляду, цінностей, культури, правової ідеології (які власне і формують світоглядно-методологічні підходи) закладають спільне і відмінне як між країнами та їх правовими системами, так між різними моделями комунікації громадянського суспільства й судової влади, змісті й обсязі такої комунікації.

Ефективна судова комунікація дозволяє досягти таких завдань: підвищення обізнаності відвідувачів суду із судовими правилами і процедурами; підвищення ефективності роботи суддів і працівників суду; забезпечення підтримки і впливу громадськості у розв'язанні проблем судової системи органами законодавчої та виконавчої влади; підвищення престижності професії судді та працівника апарату суду; просування через ЗМІ потреби законодавчих змін, конче необхідних судовій системі, щоб бути більш ефективною для громадян; підвищення якості представництва інтересів сторін у суді; оптимізація роботи апарату суду; підготовка якісних кадрів для роботи в суді; створення та підтримання позитивної репутації суду в суспільстві, підвищення довіри до суду; ефективне управління кризовими ситуаціями; налагодження співпраці з іншими гілками влади тощо [1, с. 13–14].

О. Гришук зазначає, що судова комунікація набуває особливої ваги у суспільстві постправди, коли суди стикаються з необ'єктивним висвітленням інформації з боку ЗМІ, а також спробами тиску на суд з боку представників органів державної влади та громадянського суспільства. Тиск на суддів відбувається у формах: фізичного тиску, психологічного тиску, інформаційного тиску, тиску з боку правоохоронних органів та ін. Безсумнівно, що ЗМІ та представники влади і громадянського суспільства можуть і повинні критикувати недоліки в роботі суддів чи судів, але при цьому необхідно знати, де межа такої діяльності, та пам'ятати про презумпцію невинуватості [2, с. 20–21].

Таким чином, у перші роки використання соціальних мереж в судах було багато скепсису. Оскільки було накопичено досвід, більшість проблем виявилися менш серйозними або були вирішені. Тим часом багато переваг використання стали очевидними. Дослідження в Сполучених Штатах показали, що судді все більше підтримують використання соціальних медіа як ними самими, так і своїми судами.

REFERENCES

1. Von, D., Petrova, N., Filipenko, D. та ін. (2015). *Zviazky iz hromadskistiu v sudakh: navch.-prakt. posibnyk dlia suddiv i pratsivnykiv aparatu sudiv*. Kyiv: TOV «Drukarnia «Biznespolihraf», 232 s.
2. Hryshchuk, O. (2020). Dobrochesnist suddi cherez pryzmu suchasnykh sotsialnykh transformatsii. *Slovo natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*. № 1(30). S. 6–25.
3. Iliuk, D.D. Vzaiemodiia sudovoi vlady ta hromadskosti: komunikatsiinyi aspekt. *Erlivskyi zhurnal*. 2023. Vyp. 7. S. 38–44.
4. Cherpovytska, I., Udovyka, L. (2024). Komunikatsiia hromadianskoho suspilstva y sudovoi vlady: metodolohichni pidkhody doslidzhennia. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Serii: Pravo Tom 1 № 86 S. 138–148
5. Discussion Guide: The Risks and Benefits of the Use of Social Media by Judges (Global Judicial Integrity Network) Retrieved from: https://www.unodc.org/documents/ji/discussion_guides/Managing_the_Risks_and_Benefits_of_Use_of_Social_Media_by_Judges.pdf
6. GBAO Strategies, State of the State Courts: 2019 Poll (National Center for State Courts, survey conducted November 18-23, 2019) Retrieved from: <https://www.ncsc.org/survey>
7. State of the State Courts//2024 Poll Retrieved from: https://www.ncsc.org/_data/assets/pdf_file/0026/106397/State-of-the-State-Courts-2024-poll-presentation.pdf

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Вон Д., Петрова Н., Філіпенко Д. та ін. Зв'язки із громадськістю в судах: навч.-практ. посібник для суддів і працівників апарату судів. Київ: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2015. 232 с.
2. Гришук О. Добročесність судді через призму сучасних соціальних трансформацій. *Слово національної школи суддів України*. 2020. № 1(30). С. 6–25.
3. Ілюк Д.Д. Взаємодія судової влади та громадськості: комунікаційний аспект. *Ерліхівський журнал*. 2023. Вип. 7. С. 38–44.
4. Черповицька І., Удови́ка Л. Комунікація громадянського суспільства й судової влади: методологічні підходи дослідження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право Том 1 № 86 (2024) С. 138–148.
5. Discussion Guide: The Risks and Benefits of the Use of Social Media by Judges (Global Judicial Integrity Network) URL: https://www.unodc.org/documents/ji/discussion_guides/Managing_the_Risks_and_Benefits_of_Use_of_Social_Media_by_Judges.pdf
6. GBAO Strategies, State of the State Courts: 2019 Poll (National Center for State Courts, survey conducted November 18-23, 2019) URL: <https://www.ncsc.org/survey>
7. State of the State Courts//2024 Poll URL: https://www.ncsc.org/_data/assets/pdf_file/0026/106397/State-of-the-State-Courts-2024-poll-presentation.pdf